לומר לך שליחות יד לאינה צריכה חסרון · וא"ת התינח שומר שכר דאייתר קרא להכי אצא בשומר חנם מכ"ל אי משומר שכר מה לשומר שכר שכן חייב בגנבה ואבדה ויש"ל כיון דשליחות יד חייב בתרוייהו אין זה אצא גילוי מילתא למילף דין על זה בזה:

קרנא בלא שבועה · וא"ת ורבי יוחנן ור' אלעזר דלית להו הך סברא מכ"ל דפ' לתשומה בשומר חנם ושניה בשומר שכר דבריש השואל (לקמן דף לה:) לא קיים לן אצא מהך סברא דקרנא עדיפא ופי' רבינו שמואל דמסברא ידעינן דבפרשה לתשומה כתיב כסף או כלים ורגילות הוא לשמרם בחנם דליכא בהו טרחא ובפרשה שניה כתיב בהמה דליכא טרחא ורגילות לשמרה בשכר לי נמי דלכ"ע אית להו דקרנא עדיפא מכפילא בשבועה ומ"מ סבירא להו לר' יוחנן ורבי אלעזר דאין ללמוד שומר שכר משומר חנם הקל כיון שיש בו חומרא שמשלם כפל מה שאין כן בשומר שכר ואע"ג דשומר שכר ודאי חמור שחייב בגנבה ואבדה ומאן דלא פריך סבר דמכפל אפילו פירכא לא עבדינן משום דמה דמשלם כפל הוא מחמת קולא שהוא פוטר עצמו בגנבה כדמפרש בריש מכלתין (דף ל· ושם) גבי תורת האזמה לא פריך והשתא אתי שפיר הא דריש השואל (לקמן דף לה·) גבי הא דגמר גנבה בשואל מק"ו דשומר שכר דפטור בחוגם וחייב בגנבה ואבדה שואל לא כל שכן ופריך מה לשומר שכר דחייב בכפל [בטוען טענת לסטים מזויין] והשתא תימה לפי מה דסבר דכפל הוי חומרא מאי פריך אדרבה כיון שהוא חמור הוה לו ליפטר מגנבה כדי שיתחייב כפל וע"ק ברייתא גופה שואל שחייב בשבורה ומתה כו' אדרבה היא הטוענת דמפני שהוא חמור פטר כו הגנבה כדי לחייבו בכפל ולפי מה דפריש אתי שפיר וא"ת לר' יוחנן דסבר הכא דמכפל עבדינן פירכא וגם סבר רב יוסף בפרק הכונס (ב"ק דף מ· ושם) גבי שומר אבדה לר' יוחנן לסטים מזויין גנב הוא אם כן גנבה ואבדה בשואל מכ"ל דכי פריך בהשואל מה לשומר שכר שכן משלם כפל בלסטים מזויין *ומשני לסטים מזויין גזלן הוא איבעית אימא קרנא בלא שבועה עדיפא וי"ל דלר' יוחנן נפקא ליה מוכי ישאל וי"ל מוסיף על עניין לתשון וכה"ג יליף התם לענין פטור בבעלים ואע"ג דרבי יוסי ברבי יהודאי הוא תנא וסבר דקרנא עדיפא וכן ברייתא דהשואל (לקמן דף לה·) סבר דקרנא עדיפא אי לא קשיא דר' יוחנן סבר כתנא דהכונס (ב"ק דף מ:) דקאמר לא אם אמרת בשומר חנם שכן משלם כפל לך אלא בה יד חייב דקאי אמילתיה דרבי יוסי בר' יהודאי:

רבא אמר לא תימא שליחות יד כו' · פרש"י דסבר אפילו כרבי אלעזר ואין להקשות לפירושו הא דקאמר ואידך שלא תאמר דין והא תרוייהו צריכי לאינה צריכה חסרון לר' אלעזר דהא לא יליף שומר שכר משומר חנם דהא בתר הכי פריך ולמ"ד [שליחות יד] צריכה חסרון תרתי למה לי ולדידיה לא יליפינן חד מחבריה אפילו הכי לא מוקמינן תרוייהו לדין והיינו משום כפ"ל דכיון דשליחות יד חייב בתרוייהו גלוי מלתא בעלמא למילף דין על זה בזה ועוד יש לומר דרבא בא לפרש דהא דאמר ר"ל דא ודא אחת היא לא שייכיה לריבי לגופייהו כדאמרינן אצא שפיר דגמר להו מגזולא וסבר רבא קרנא עדיפא ושפיר גמר שומר שכר מגזולא דכולי עלמא זה מזה מיהו ברייתא דהכונס (שם) סברה דלא יליפינן זה מזה דקתני לא אם אמרת בשומר חנם כו' לומר [לך שליחות יד] אין צריכה חסרון · וא"ת ויליף

חדא משואל דאינה צריכה חסרון דמשעת משיכה חייב באונסיה אע"ג דלא נשתמש כדאמר בפ' השואל (לקמן דף מ·) גבי שואל קורדום מחבירו כ"ש שומרין שמוסכין להשתמש שלא מדעת בעלים שחייבים וי"ל בשואל דין הוא כיון דמושך לדעת בעלים חשיב כאילו נשתמש בה לדעתם כן שאלה ולאו לאוקמה בכילתא אבל שלא לדעת אינו חשיב כאילו כבר נשתמש בשביל משיכה לבדה לכך לא יליפינן משואל אצא משיכה שיש בה חסרון · **חדא** לדין וחדא לכדתניא · ומ"ד מי אינה צריכה חסרון לצריכי תרוייהו יליף שפיר ג"ש לכדתניא לפי שיש כל כך חיובות בזה כמו בזה אם לא שלח ידו במלאכת רעהו:

אמר

ואמר אומר · ר' יוחנן פליג אדרבי יוסי בן נהוראי ואמר אף היא לעולם נאמרה ולאו ס"ל כרבי יוסי בן נהוראי למידרש מיניה דאין צריכה חסרון דאי מקרא קמא לא איסק אדעתין לחיובים עד דמסתר ליה: בשומר חנם נאמר ונקרב בעל הבית וגו' בשומר שכר כתיב שבועת ה' תהיה וגו' ואמריגן בהשואל (לקמן דף לה·) פרשה דאשונה נאמרה בשומר חנם שניה בשומר שכר וכתיב בתרוייהו אם לא שלח יד אם שלח בה יד אם לא שלח בה יד ולא פשע בשמירתו ופטור דאמרינן לקמן בשמעתין דהאי ונקרב שבועה הוא: שומר שכר שחייב בגנבה ואבדה · דפרשה שניה בו נאמרה וכתיב בה אם גנב יגנב כו' · לא כ"ש · אם שלח בה יד חייב באונסין: דא ודא אחת היא · כמשמעה של זו כך משמעה של זו לפי שמיהו הוצרכו ואין כאן מקרא יתר: מאי דא ודא אחת היא · למה שמיהו שוות הלא לא הוצרכה השניה: שומר חנם שפוטר עצמו בטענת גנב · כלומר גנב גנבה ממני ובאו עדים שהיא אינו מגלו משלם תשלומי כפל דכתיב אם לא ימצא הגנב וגו' ודרשינן בבבא קמא (דף סג:) אם לא ימצא כמה אתמר אלא שהוא עצמו גנבו מה כתיב אחריו אשר ירשיעון אלהים ישלם שנים אבל שומר שכר אינו משלם כפל אם טען גנבה משלם קרן שהרי הוא חייב בגנבה וטענה אחרת אינה מביאה לאחר לידי כפל: קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה · חמור שומר שכר שחייב בקרן עד שלא נשבע לשקר במקום ששומר חנם פטור דהייט גניבה ואבידה משומר חנם שמשלם כפל ומדה זו אינה אלא לאחר שנשבע לשקר שבגנבה ואבדה עדיים שהוא גנבה דכי אתרבי כפל בטוען טענת גנב לאחר שבועה אתרבי כדלקמן בשמעתין: רבא אמר · אפילו לרבי אלעזר נמי אתיא דלא תימא כו': ותיתי משואל · שחייבו הכתוב בתשומין בשביל שכל הנאה שלו ושולח יד נמי כל הנאה שלו: (ומה שואל) שלדעת בעלים · שלח בה יד לעשות מלאכתו חייב בתשומין: שומר חנם ושומר שכר · השואלין יד שעושין מלאכתן שלא לדעת בעלים לא כ"ש דחייב שוב בתשומין: למה נאמרה · בשתיהן: חדא לומר לך שליחות יד אינה צריכה חסרון: ואידך · אתמורה בשומר שכר: שלא תאמר דין נבא כו' · אם לא נאמרה בשומר שומרין ונמדה משואל הייתי אומר דין לשליחות יד דשומרין שבא מדין שואל לחיות כנגדו: מה שואל · אם בעליו עמו כתיב לא יפלה תשומין אף שומרין שאינו יד אם בעליו עמו יפטר כתב קרא יתירא לחייבו אפילו בבעליו וגלי רחמנא בחדא והוא הדין בשולחו: לשבועה · והכי קאמר אם לא ימצא כמה אתמר שנגנבה אלא הוא גנבה והוא כבר נקרב אל הדיינין לשבועה ונשבע לשקר ואח"כ באו עדים אשר ירשיעון הדיינין ישלם כפל: אתה אומר · קריבה לשבועה לו אינו אלא קריבה לדין שמשעה שטען בב"ד גנבה אע"פ שלא נשבע ישלם כפל אם באו עדים: נאמר שליחות יד למעלה · אלא שומר שכר שבועת ה' תהיה בין שניהם אם לא שלח: ונאמר שליחות יד למעלה · ומדבר בעל הבית אל האלהים אם לא שלח: אף כאן לשבועה · למדנו שאין משלמין כפל ע"י טענת גנב אלא לאחר שבועה וגם למדנו שנפטר מגנבה ואבדה בשבועה:

מתני'

ואני אומר אינה משונה ומאי משונה: לא תאמר שליחות יד בשומר שכר ותיתי משומר חנם: ומה שומר חנם שפטור בגנבה ואבדה שלח בה יד חייב, שומר שכר שחייב בגנבה ואבידה לא כל שכן, למאי הלכתא כתבינהו רחמנא? לומר לך שליחות יד אינה צריכה חסרון, ואני אומר אינה משונה בר אלעזר דאמר "דא ודא אחת היא" מאי "דא ודא אחת"? משום דאיכא למפרך מה לשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב, ומאן דלא פריך סבר *קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה רבא אמר לא תאמר ישליחות יד לא בשומר חנם ולא בשומר שכר ותיתי משואל: ומה שואל דלדעת בעלים בא עביד: שלח בה יד חייב, שומר חנם ושומר שכר לא כל שכן, למה נאצרו? חדא לומר לך שליחות יד אין צריכה חסרון ואידך שלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כנדון כדון מה שואל בבעלים פטור, ולמאן דאמר שליחות יד צריכה חסרון הני תרתי ישליחות יד למה לי? חדא שלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כנדון ואידך לכדתניא [הבית אל האלהים] לשבועה, אתה אומר לשבועה או אינו אלא לדין? נאמרה שליחות יד למטה ונאמרה שליחות יד למעלה מה להלן לשבועה אף כאן לשבועה:

מתני'

מסורת השש"ס

עין משפט נר מצוה

פא א מיי' פ"ח מסלכות שכירות הל' ב סמג עשין סט טוש"ע ח"מ סי' רלח סעיף ח):
פא א מיי' פ"ד מהל' גניבה הלכה ח טוש"ע ח"מ סי' שנב:

נוטאן/מהנה

מטונה/אינה מטונה
דאיות דאמר דלא התינח [illegible] טליחות יד בשומר חנם

רבינו חננאל

חייב. ורבי יוחנן דידיה אמר ואני אומר אינה משונה כלומר אין זה יכול ללמד טוה שאין שומר חנם קל משומר שכר שהרי חייבה תורה בשומר חנם שטען כי נגנב ונמצא שהוא גנבו שהוא משלם תשלומי כפל ושומר שכר שטוען טענת גנב ונמצא שהוא גנבו פטור מכפל כפני שחייב בשומר שכר בגניבה כך הייתי אומר כי שלח בו יד פטור *) מכפל ועוד אם יש לומר אי הכי נכתוב שליחות יד בשומר שכר וילמד שומר חנם מפנו א"כא למיפרך הכי כי שומר חנם ושומר שכר כגנבו הפקדון שהיה בידם ומענו שנגנב שומר שכר חייב לשלם מיד שהרי חייב בגניבה ואבידה ושומר חנם אינו חייב אלא עד שישבע שנגנב ואחר כך באו עדים שהוא גנבו הלכך לא זה לומד מזה ולא זה מזה חלכך לנופיה בא בתרוייהו ולעולם שליחות יד צריכה חסרון למעמיה דר' יוחנן. ורבא דהוא בתרא אמר אינה צריכה [חסרון]. הא דאמר רבא לא תאמר שליחות יד לא בשומר חנם ולא בשומר שכר ותיתי משואל והא לא כתיבא שליחות יד בשואל כלל. כך פירושה לא תאמר שליחות יד אלא בשואל בלבד ולא היה צריך לכתוב לא בשומר חנם ולא בשומר שכר ויביאו וילמדו מן השואל ולמה נאמר בהן ללמד שאין צריכה חסרון ושלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כנדון כו' ופשוטה היא. שליחות יד דכתיבא בשומר חנם ובשומר שכר ואפי' אשואל וכי ישאל ו' מוסיף על ענין ראשון ו כ אילו בשלשתם כתיבא שליחות יד הני כולהו למה לי וכו'.

*) נראה דל"ל פטור מאונסין.

תת נוטאן

אין פטור "בגזלים" אבל טומרי חנם ושכר אם טלחו יד בפקדונם ונאנס אם טוחא

מסורת השש"ס

(ה) גמ' אמר מאמר היא משום דאיכא: (ב) שם דשלח בה יד:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אמר מאמר היא משום דאיכא:

(ב) שם דשלח בה יד:

ב"ק סג:

טאות בה: ג (ב"ח) אם לא ימצא הגנב ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו

* בעל אומר יד חייב אפילו בי' תשרין ואם אומר בה ריא ר"ל ואם אומר בה ריא ר"ל פ"ח ואמרן בנכתבו ר"ל ואמרן בנכתבו ר"ל פ"ח ואמרן בנכתבו